

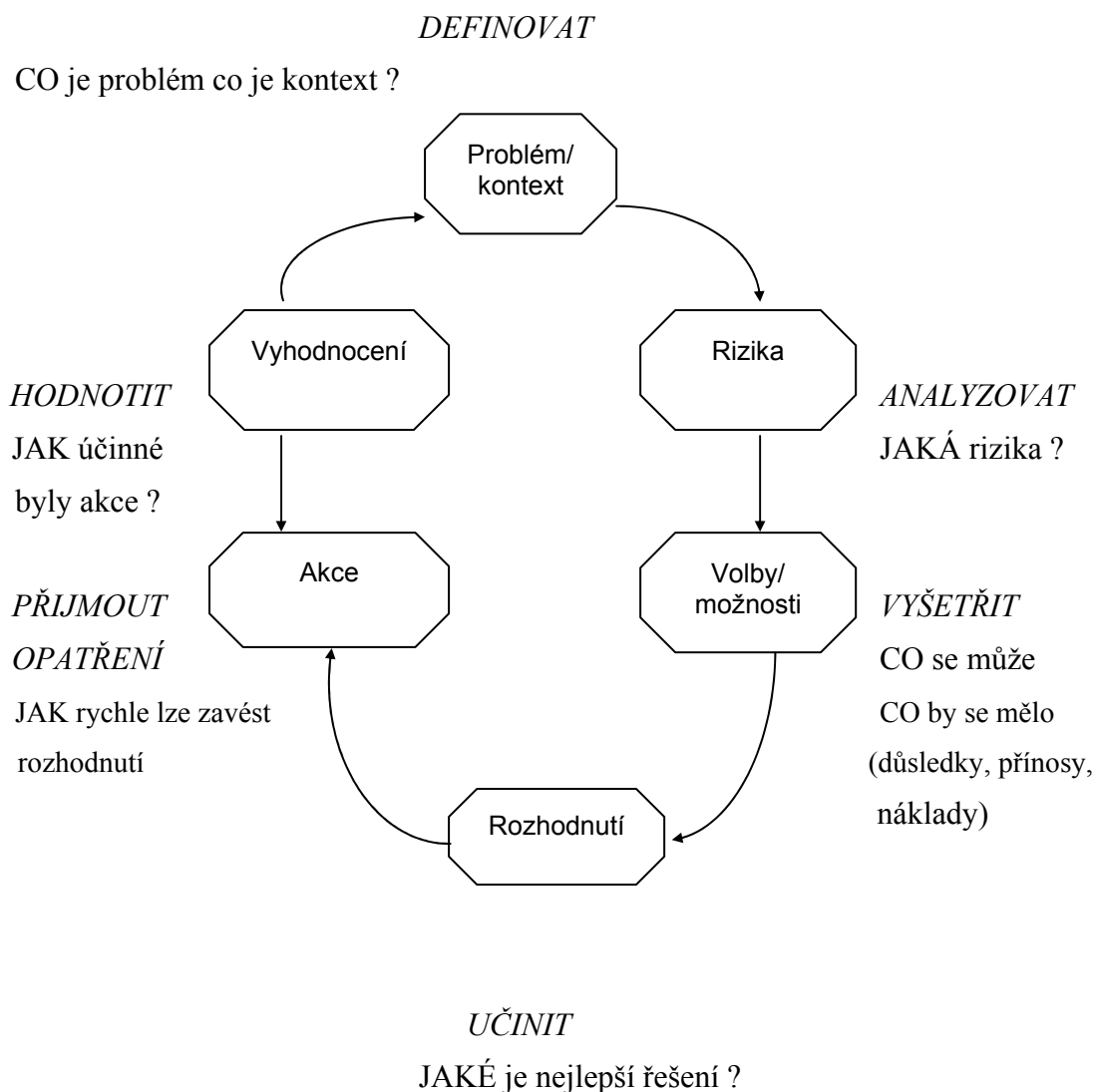
2. Proces řízení rizika

Rizika plynoucí z činnosti člověka jsou, na rozdíl od rizik přírodních, do jisté míry „zpracovatelná“, a proto je snaha mít tato rizika pod kontrolou. Se zvyšující se „složitostí“ společnosti rostou určitá rizika, ale současně klesá porozumění charakteristice a projevům rizik. Je tedy nevyhnutelné s riziky systematicky, systémově a soustavně zabývat. Disciplína zabývající se riziky vznikla v šedesátých letech v USA v souvislosti s projektem Apollo. Tato disciplína se nazývá *řízení rizika (risk management)* a skládá se ze dvou částí: ze *zkoumání vystavení (expozici) riziku* a *řízení činností zpracovávajících riziko*.

Management se obecně pro všechny druhy činností zabývá plánováním, organizováním, rozdělením pracovních úkolů, vedením a kontrolou lidských a hmotných zdrojů tak, aby se dosáhly a splnily žádoucí cíle. Z toho plyne, že řízení rizik je

plánování, organizování, přidělování pracovních úkolů a kontroly zdrojů organizace tak, aby se minimalizovala možnost ztrát, škod, zranění nebo úmrtí vyvolaných různými událostmi.

Proces řízení rizik lze z manažerského hlediska popsat následovně:

JAK se má rozhodnout ?

Jedním z prvořadých obecných úkolů procesu řízení rizik je snížení nákladů vyplývajících z rizik, a do nichž se zahrnují tyto položky:

- Náhrada poškozených zařízení
- Náklady za úšlou výrobu v případě technologických havárií
- Náklady na provozní a kontrolní měření
- Náklady na pojištění
- Náklady na léčení zraněných
- Náklady vyplývající ze smrti

Z úkolu snižovat náklady vyplývají základní cíle řízení rizika:

- Minimalizace vzniku ztrát finančních a na člověku
- Ochrana zařízení hmotných i nehmotných (informace)
- Snížení četnosti výskytu nehod a mimořádných událostí
- Vytváření bezpečného prostředí

Všechny tyto cíle mají v rámci procesu řízení rizika odpovídající části – zmírnění účinků rizika (risk mitigation/risk control) zahrnující plánování, monitorování a kontrolu rizika, řízení zdrojů (čas, finance, potřební experti, informační zdroje) a komunikaci s veřejností, kterou zajímají sociální a politické důsledky.

Řízení rizika je sice vysoce profesionální činností, avšak výsledky odborníků by neměly být uzavřeny před veřejností, protože postoje veřejnosti k rizikům jsou diametrálně odlišné od postojů odborníků jak vyplývá z tabulky rozdílného hodnocení rizika:

Hodnocení rizika experty	Hodnocení rizika veřejností
<i>Vědecké</i>	<i>Intuitivní</i>
<i>Pravděpodobnostní</i>	<i>Dichotomické – ano/ne</i>
<i>Přijatelnost rizika</i>	<i>Bezpečnost</i>
<i>Změna znalostí</i>	<i>Je nebo není ?</i>
<i>Poměrná rizika</i>	<i>Diskrétní události</i>
<i>Průměr populace</i>	<i>Personální důsledky</i>
<i>Smrt je smrt</i>	<i>Záleží na způsobu smrti</i>

Rozdíly v postojích hodnocení rizika nejsou až tak překvapivé, protože jsou zcela přirozeným důsledkem vnímání těchto faktů:

Potenciál katastrofy – lidé jsou více zaujati neštěstím, které je seskupeno v čase a prostoru (letecké, železniční neštěstí, hromadné otravy apod.) než neštěstím, které je náhodně rozptýleno v čase a prostoru (autonehody apod.).

Obeznamenost – lidé jsou více zaujati neznámými riziky (ozónová díra) než známými riziky (neštěstí v domácnosti). Známá rizika jsou přijatelnější.

Porozumění – lidé jsou více zaujati špatně pochopitelnými riziky (působení radiace), než těmi, kterým by měli z podstaty rozumět (uklouznutí na ledovém chodníku).

Vědecká neurčitost – lidé jsou více zaujati riziky plynoucími z vědecké neurčitosti (rekombinace DNA), než těmi, která věda dobře zná (srážka auta). Neurčitost rizika však může zvýšit napětí a znepokojení.

Ovladatelnost – lidé jsou více zaujati riziky, která nemohou osobně ovládat (pesticidy v potravinách) než těmi, která ovládat mohou (řízení auta). Klesá však míra přijatelnosti.

Dobrovolnost přijetí rizika – lidé se více zajímají o rizika, jež jsou jim vnucena (residua v potravinách), než o rizika jež dobrovolně přijímají (kouření). Dobrovolně přijatá rizika jsou jinak uspořádána.

Dopady na děti – lidé věnují větší pozornost rizikům působících na děti.

Obavy – lidé se více zabývají riziky, která mohou mít obávané důsledky (např. Creutzfeldt-Jacobova choroba). Rizika vyvolávající značné obavy jsou vnímána jako nebezpečnější.

Morálka – tvrzení, riziko je tak nízké, že netřeba si dělat obavy, vyvolává nedůvěru.

Zapamatovatelnost – riziko spojené s výjimečnými okolnostmi je málo zapamatovatelné.

Nedůvěryhodnost – míra pobouření a rozhořčení je tím větší, čím více je zdroj rizika nevěrohodný.

Nečestnost – cítí-li veřejnost, že je klamána ohledně vystavení riziku, míra pobouření a rozhořčení rovněž roste.

2.1 Popis procesu řízení rizika

Proces řízení rizika má dvě části. První část obsahuje *plánování*, které *formuluje cíle* týkající se bezpečnosti, zdraví populace a životního prostředí, *určuje zdroje* lidské, finanční a informační, *stanovuje zodpovědnost a kompetence* a *doporučuje metody a postupy*. Druhou částí je pak výkonná složka skládající se z identifikace a analýzy rizika, což musí odpovídat posloupnosti :

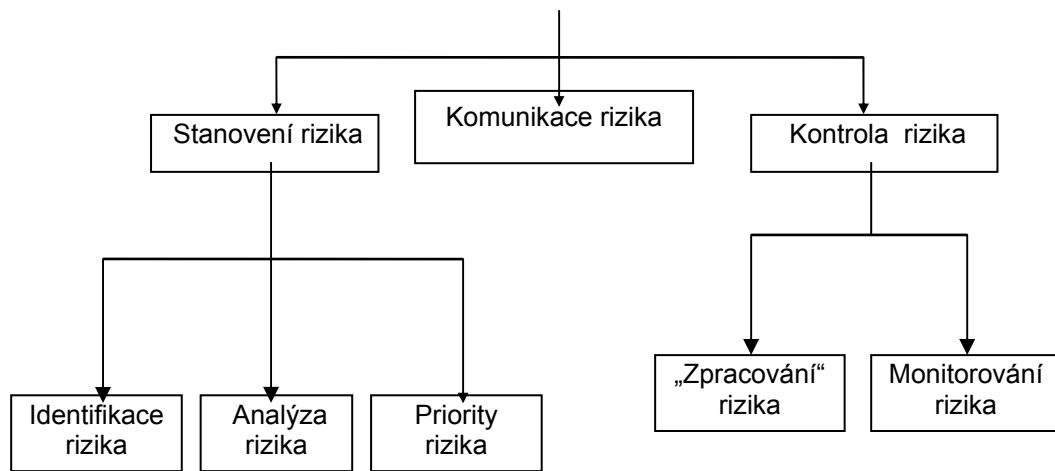
Počáteční událost → Odezva/reakce systému (obsahuje bezpečnostní opatření) → Vystavení působení riziku (varování a připravenost) → Důsledky.

nebo

Selhání systému → Událost → Šíření → Důsledky

Proces řízení rizika je možné znázornit schématicky:

Řízení rizika

? Otázka:

1. Popište etapy procesu řízení rizika